

Aan Collega A. C. VAN BRUGGEN.

Amice Collega!

Met welk een genoegen heb ik Uw stukje „Huisartsen en specialisten” gelezen!

Het doet zoo goed eens iemand te hooren verkondigen hoe het in de toekomst worden kan. In alles beleven wij een tijd van overgang, en groote veranderingen in ons maatschappelijk leven zijn er binnen niet te langen tijd te verwachten. Ook in ons beperkt medisch leven heeft zulk een groote evolutie plaats, en ieder vraagt zich zoo dikwijls af welk verloop de zaken zullen nemen, dat velen met mij U dankbaar zullen zijn voor de genomen moeite.

Dat Gij mijn verdediging van het voorstel Schiedam echter als springplank hebt gebruikt, en dat Gij die verdediging als een soort type van reactionaire beginselen beschouwt, zie, dat is iets waar ik toch wel tegenop mag komen. Ik beschouw het voorstel Schiedam volstrekt niet als zulk een type, en bij herlezing van mijn verdediging, kan ik deze nog niet als reactionair beschouwen.

Gij houdt als ideaal den medici voor, een niet te drukke praxis met een behoorlijk salaris, en dat salaris specificceert Gij als: „een flinke levensverzekering, pensioen voor den ouden dag, genoeg contanten om de kinderen „te laten studeeren en nog eenige weken vacantie 's jaars”. Het is om van te likkebaarden. (Mag ik daar nog bijvoegen een polis bij de Onderlinge Verzekeringmaatschappij van Geneeskundigen tegen de geldelijke gevolgen van invaliditeit?). Idealen zijn nu wel heel mooie dingen en ik koester ze ook heel gaarne, (ja ik ben zelf in dit *Tijdschrift* eenige jaren geleden een idealist genoemd), maar hoewel niet onbereikbaar zijn idealen toch niet maar in eens te bereiken, wat Gij trouwens zelf toestemt, en deze moeten stap voor stap veroverd worden.

Zulk een stapje meende ik nu te doen met de verdediging van het voorstel Schiedam in Middelburg. Het was slechts een klein stapje, dat wil ik U gaarne toestemmen, maar door den tegenstand leek het al heel wat. Dat gebeurt meer.

Nu komt gij dat stapje voor een reactionairen maatregel uitmaken en ik heb het dus te verdedigen, of toe te stemmen dat ik mij in een verkeerde richting bewoog, wat zelfs de beste kan gebeuren, en U dankbaar te zijn. Vooralsnog meen ik dat ik mijn oordeel, in Middelburg uitgedrukt, nog kan verdedigen. Wanneer men strak het oog gericht houdt op een ideaal, stoot men telkens en telkens zijn teenen tegen de werkelijkheid. Ik kijk dus liever vlak voor mijn voeten en sla tusschenbeiden mijn oog eens op naar het ideaal, om moed te scheppen bij het voorwaars gaan en om de richting te bepalen. Gij zult dus wel overtuigd zijn, dat Gij mij groot genoegen hebt gedaan met mij Uw ideaal eens voor oogen te brengen, want idealen zijn uit den aard der zaak niet scherp omschreven.

Gij acht de groote toevoer van artsen een gelukkig verschijnsel. Met het door U geschetste ideaal voor oogen kan ik mij dat best begrijpen, maar nu verzoek ik U even Uw oogen naar beneden voor Uw voeten te slaan. Ik

doe dat en zie dat door die groote toename de strijd om het bestaan moeilijker wordt met al zijn slechte gevolgen, die ik niet behoef te stipuleeren. Ik zal geen pogingen doen om dien stroom te keeren, dat is ook onmogelijk, maar wel mogen wij pogen om dien te leiden, en ik ben al tevreden met een kleine poging. Was het gevolg van de groote toename van artsen alleen dat èn de aankomende èn de tegenwoordige artsen met steeds grootere vermeerdering van kennis gingen concurreeren naar de plaats van „gezochte doctoren” ik zou zingen „zoo gaat ie goed”.

Maar helaas, dat zie ik slechts ten deele bewaarheid. Het wordt op andere wijze gezocht en dat zult Gij met mij verkeerd vinden. Het gevolg is ook, dat wij steeds verder afgaan van Uw wensch: een niet te drukke praxis met flink inkomen.

Het eerste deel van Uw wensch wordt bewaarheid, maar het tweede deel niet vervuld; integendeel, het inkomen daalt.

Ons verschil van standpunt is nu, dat Gij U verheugt over het toenemend aantal artsen en dat ik er mij bij nederleg en tracht de kwade gevolgen, die er door ontstaan, te bestrijden.

Ik gevoel mij daarbij geheel arts d. w. z. ik tracht de nadeelige momenten die een gezonde groei kunnen tegenhouden te elimineeren. Veel kunnen wij niet doen, de ontwikkeling gaat zijn gang, zooals Gij schoon en duidelijk hebt uiteengezet, maar het onkruid wieden, dat is onze plicht.

Een onkruid wieden was mijn taak, toen mij opgedragen werd het voorstel Schiedam te verdedigen. Terwijl ik gemeend had daarbij een nuttig werk te doen, komt Gij mij vertellen, dat er geen onkruid was, maar dat ik aan de wortels zat te morrelen. Doctoren zijn het altijd oneens, zegt het publiek; ik hoop dus maar dat Uw stuk en het mijne alleen door collega's zal worden gelezen, want, heusch, ik geloof dat ik onkruid te pakken had.

Voor categorie 2 noemt Gij mijn wensch al een van zelfsprekende beleefdheid, dus dat is afgedaan en gaan wij over tot categorie 3.

Gij begrijpt absoluut niet waartoe vóórkennis dient en waarom het niet voldoende is dat de specialist of arts eenvoudig last geeft den behandelenden medicus van het feit in kennis te stellen, dat hij den patiënt in behandeling heeft genomen.

In de eerste plaats kent Gij dus dien specialist het recht toe een last te geven.

Wanneer Gij hem dat recht toekent moet Gij hem ook het recht toekennen daarop strafbepalingen te stellen, want een verordening zonder strafbepaling kan, naar ik meen, door den kantonrechter niet als volledig worden aangenomen en hij zal den delinquent dus daarom vrijspreken.

De straf die Gij aan den specialist moet toekennen is dus een standje met herhaling van den last of omdat er ook een maximum van straf moet zijn, onttrekking van zijn hulp. Van dat onttrekken van hulp wilt Gij niets weten, maar dan moet Gij toch bij gelegenheid eens opgeven welke macht de specialist anders heeft om den last, dien hij ook volgens U mag geven, ook te laten uitvoeren.

Er zijn onder de artsen verkeerden, ik geef het U gaarne toe, collega, maar zijn die er onder het publiek niet? Welnu dezulken zullen de last niet uitvoeren, en den eerst behandelenden medicus gewoon onwetend laten

van hetgeen er geschied is, en zijn adviezen eenvoudig niet opvolgen, of een mixtum van de verschillende adviezen maken of op zijn manier de adviezen aan elkander toetsen. Heeft de een extr. haemostaticum voorgeschreven en de ander extr. secalis cornuti dan heeft de een een moord begaan of zal de ander het doen, al naar het valt. Gij noemt de beleefdheid dat de behandelende medicus weet dat een patiënt zijn hulp niet meer noodig heeft een formaliteit. Nu mogen formaliteiten nooit hoofdzaak worden, evenmin als de olie in Uw fiets, maar zonder die formaliteiten gaat toch alles leelijk piepen.

Hoewel Gij schrijft dat Gij beide onnoodig acht, n.l. vóórkennis en kennisgeving, blijkt mij toch dat Gij de formaliteit der beleefdheid toch in acht genomen wilt zien. Er blijft nu dus slechts over vóórkennis, waarover wij nog niet accoord gaan. In Middelburg zeide ik: Het komt ons voor dat de behandelende medicus vooraf moet weten wat er geschieden zal, en ik haalde aan dat de behandelende medicus anders zoo dikwijls onnoodig een veer uit zijn medischen staart moet laten. Dat argument, waarop ik nog al trotsch was, slaat Gij geheel over omdat Gij U zelf als arts zoo geheel wegcijfert tegenover het belang van het publiek en toch heeft het publiek er in het geheel geen belang bij, integendeel het is tegen hun belang, dat de medicus onverdiend een veer uit zijn staart verliest. Mijn argument van de deskundige anamnese stelt Gij op hoogen prijs (mijn dank), maar in plaats dat nu maar vast te accepteren stelt Gij er weder dadelijk een ideale toestand tegenover. Ik gevoel mij zoo klein, dat ik zoo op aarde blijf en zoo maar dankbaar het weinige wat voor het grijpen ligt aanvaard, terwijl Gij dadelijk een ideale oplossing bij de hand hebt.

Zoudt Gij, waarde collega, nu maar niet met mij het woord voorkennis willen behouden dan hebben wij al vast wat?

Van mijn kant wil ik U dan gaarne beloven dat ik er nu niet zoo erg streng op zal zien wanneer de andere arts, bona fide, den patiënt onder behandeling neemt en mij een briefje schrijft dat hij het gedaan heeft en ik neem mij dan zelfs voor, vooral na Uw schrijven dat ik dan dien collega alles zal mededeelen, wat hem kan helpen, ook al vraagt hij het niet.

Waar ik nu water bij mijn wijn heb gedaan en het nu niet meer als zulk een absolute eisch wil laten gelden, zult Gij wel zoo goed willen zijn om ter tegemoetkoming het niet meer „absoluut niet te begrijpen”. Het doel van dit mijn schrijven is om er tegen op te komen dat Gij mij in een reactionairen hoek hebt geduwd, want daar wil ik heusch liever niet staan, maar, wie zal al de roerselen van een menschelijke ziel ooit begrijpen, ook om U dank te zeggen voor Uw interessant artikel.

Met collegialen groet
J. ENDTZ.

VIRCHOW-HULDE.

De commissie ad hoc heeft de eer hierbij te berichten, dat tot nog toe bij haar ontvangen zijn van de afdeeling Groningen der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst en van de Heeren Prof. FOKKER, Prof. GUYE,